

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1934. VI. 11. :: XXIII. évf. 17 sz. :: 20 lei

TARTALOM:

ét hirdetnek, háborura készülnek a genli aposto-
— Vezérkari portrék: Schapira Emánuel. Nagy
dor dr. Kleinhändlerné Weil Magda. — „Lenni vagy
lenni!“ Erről tárgyalnak az erdélyi muzsik. —
övetkezeti alapon szervezett lüszkereskedők barca
agukért és a fogyasztókért. — Hol vagytok magya-
! (Barabás Béla nem olyan végtisztességet érdemelt,
amilyent kapott!) — Minden intrika ellenére tárt
akkal várja Nagy Zoltán lelkészt Arad református
ra. — Elmélkedés a jó és rossz orvosról. — A szu-
ok megtorpantak a gazdasági problémák előtt. —
lenről mindenkinek: A sebészet fejlődésének uj
ya. — A francia Roquelort sajtók cimbitorlásért
lentették az aradi „Aromat“ céget, stb. stb.

I. Schutz

posztóáru-
nagykeres-
kedés.

ARAD,
Bulev. Regina Maria

A „REGGEL”

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

- ha** valaki előfizetni akar,
- ha** valakinek címváltozása van,
- ha** nem kapja a lapot,
- ha** a kézbesítő körül panasza van:

forduljon rögtön a „Reggel” kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicora 1.

Pavel SEBŐK Pál

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand 15.

Specialist de mobile din piele, tapiseri și decoraturi
Bőrbutor specialista, kárpitós és díszítő

Bevásárlás előtt
tekintse meg

Szántó és Komlós
ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltegetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **ARAD, Színházépület.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fillér
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánosoknak 600 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőeknek 300 lei.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féoldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetés oldalon 6 lei, — négyzetcm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközi részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: ARAD, Str. Románului 1. (Palatul B. Româneasca) Tel. 520.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Kiadóhivatal és nyomda: Bulevardul Regele Ferdinand 5.

Timișoara kiadóhivatal: Strada Eugen de Savoia 12

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbizot-
tak: Bucureşti, Cluj, Timișoara, Oradea, Braşov, Satu-Mare, Tg-Mures

Békét hirdetnek,

háborura készülnek a genfi apostolok

Timișoara. A szómalom örül még Genfben. Folyik a leszerelési értekezlet és azt sem lehet mondanunk, hogy nem érdemes rá figyelniük. Igenis, mindenkinek észre kell vennie, ami Genfben történik, nem azért, mintha ez a történés a béke ügyét valamennyire is előre vinné, hanem azért, mert abból, ami az eddigi beszédek során elhangzott, egészen nyilvánvalóvá vált, hogy nincs leszerelés, nincs béke, mindenki készülődik az új háborúra.

A világháború után következő esztendők nagyragyújtották az embermilliókban a háború ellen való elszántság szent lángját. A világháború után ügyeskedhettek a tábornokok és intrikálhattak a diplomaták. Akármilyen éles volt a a győztes államok hivatalos álláspontja a legyőzöttekkel szemben,

a győztes államok közvéleménye nem a bosszút, nem a készülődést, hanem a békét, leszerelést és kibékülést hirdette.

Német területeket tartottak megszállva, a weimari Németországi területeit, a jobboldalnak időszaki kilengései után előretört a békepárti bal és megszületett a békében bizó emberiség reménységének alapköve, Briard és Stresemann műve, a locarnói egyezmény. Ez volt a háború utáni idők békeszakasza, ezek voltak azok az esztendők, amikor a népmilliók állandó nyomása békepolitikát parancsolt a hatalmasokra és a kormányzókra.

A hadiszergyárosok és az imperialisták alkonya volt ez a korszak. De a hadiszergyártás és az imperializmus nem egykönnyen győzeti le magát. Segítségül vette a deklasszált középosztályt, megeremtette vele ott, ahol ennek talaja volt,

a maga ellenforradalmát és a diktatúrák uralomrajutása egyszerre kiélezte a háborus veszélyt.

Hol van már Briand békepolitikája? Helyette Barthou veri az asztalt és példátlan élességgel nyilvánítja Franciaországnak azt a csöppet sem tagadott szándékát, hogy ura marad a kontinens katonai erejének. Igaz, éles volt a beszéd. De ehhez a beszédhez a horogkereszt háttér kellett. Stresemannal, vagy, hogy még messzebbre nyuljunk vissza, Rathenauval nemcsak Briand nem beszélt volna így, hanem Barthou sem. A franciák most úgy érzik, hogy a horogkereszt melléjük állította a világ közvéleményét.

Megszűnt minden gát és korlát, fék és ellenzés. A franciák igen kitűnő csomagolásban találják a kérdést: aki a francia fegyverkezés ellen van, az a horogkereszt hive. Ki vállalja a maga részéről azt a felelősséget, hogy tétovázásával vagy semlegesdijével elősegíti a rohamcsapatok uralmát Európa kulturája fölött? Igen, nagyjából ez a tenórja annak, amit Barthou Simonnak, az angol külügyminiszternek mondott és a világ bámulva nézheti, hogyan kényszerül arra Anglia, hogy földaja közvetítő szerepét és odaálljon a francia irányítás mellé. A horogkereszt nagy külpolitikai „sikereket” ért el. Lángralobbantott minden fegyverkezési dühöt, megsokszorozta a hadiszergyárosok nyereségét és a készültség állapotába helyezte az egész világot.

Az egész világot — önmaga ellen. Az orosz-francia paktum és a küszöbön lévő kisantant-francia-orosz megegyezés befejező része a körnek. Acélgyűrű ez Németország körül. Az egyik oldalon a francia erődív, a másik oldalon az orosz készenlét. Ahol még áttörési lehetőség van — Ausztria felé, délkelet irányban, ott egész Európa vigyázz féltékenyen. Nincs tovább, itt állunk a háborus veszedelem közvetlen küszöbén.

Esztelenség és örülség, jóvátehetetlen bűn az egész emberiség ellen, ami itt készül. Mozgósítások és megrohánások előjeleit érezzük a levegőben és ez az érzés nemcsak tragikus, de groteszk is, mert hiszen nem ultimátumokról, nem élelhangu jegyzékekről, hanem a béke és a leszerelés érdekében összehívott konferenciáról ad hirt a táviró és a rádió.

Európa veszni indul és békés életének ebben a szörnyű végvonaglásában riadtan nézhet a Spree és a Rajna partjára, ahová beledobták, ahová beletemették a béke lehetőségét.

Ha van még lelkiismeret, ha van még civilizáció, keljen föl, szálljon sikra a veszélyeztetett békéért, a romlásba rohanó emberiségért.

Steyer és más gyártmányu használt autók minden elfogadható árban eladók.

„INDUSTRIA-ECONOMIA“ R. T. Timișoara

strada Bratianu 3.

Vezérkari portrék

Arad politikai, társadalmi, művészeti és közgazdasági életéből. (Cikksorozat)

Az Astra gyár fiatal igazgatója csak kilenc év óta tartózkodik Aradon, de ezen rövid működése alatt is bebizonyította, hogy megfelel az angol közmondásnak és ember a helyén. Mint mérnök azelőtt is nagyvállalatoknál dolgozott és amikor családja kezébe került az aradi Astra gyár részvénytöbbsége, őt küldték ide és bízták meg a gyár vezetésével. Azóta nehéz feladatát lankadatlan szorgalommal és hozzáértéssel látta el és minden nagyobb megrázkódtatás nélkül átvezette vállalatát azokon a nehéz éveken, amelyek az általános válság és az állami rendelkezések elmaradása együttesen idéztek elő. Az Astra gyár súlyosan szenvedett a kettős csapás alatt, de igazgatójának agitálása és szakértelme folytán nem kényszerült tartalékaihoz nyulni és amikor kedvezőbb atmoszféra következett be, ismét teljes üzemmel vehette fel a munkát és adhatott kenyeret sok ezer aradi munkáscsalád kezébe.

Schapira Emánuel személyesen vezeti a hatalmas gyárvállalat összes ügyeit és a könyveléstől és levelezéstől kezdve a legaprólékosabb technikai kérdésekig mindent maga intéz el. Korán reggel megjelenik irodájában és naponta kétszer végigjárja a műhelyeket is, ahol ellenőrzi a munka menetét. Kitűnően ért hozzá, hogy a munkások számát a mindig változó rendelkezésekhez és a feldolgozás lehetőségeihez alkalmazza. Legerősebb oldala a munkaszervezés, amelyben országos hírű szaktekintély.

Ezt a tehetségét megmutatta az árvíz idején is, amikor a város vezetősége őt bizta meg a gátjavítások és erősítésekhez szükséges munkásokoztagok megszervezésével és beosztásával. Neki köszönhető, hogy megfelelő számú munkás mindig volt a kellő helyen. Nagy része van abban is, hogy a belváros megmenekült az árvíz pusztításától, mert amikor a hullámok erősen ostromolták a Kulturpalota melletti gátszakaszt, mely már engedni kezdett, az ő gyors beavatkozásának volt köszönhető a töltés megerősítése. Amikor megmutatták neki a töltés veszélyeztetett részét, azonnal autót hozatott, az Astra gyárból faanyagot rendelt és szakembereket állított munkába, akik pár óra alatt — az ő veze-

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Nyári öltönyök és kabátok.**

Trench-coat. Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel. Merkur bevás.-könyvre 6 havi hitel

tése és utmutatása mellett — elővédet építettek a laza gát folyófelőli oldalán és megakadályozták, hogy a megáradt Maros elöntse a belvárost.

Schapira Emánuel elől jár a társadalmi és jótékony-sági akciókban is és a vezetése alatt álló hatalmas vállalat arányaihoz mérten veszi ki magát minden mozgalomból. A munkanélküliek segélyezésében a legnagyobb összeget bocsátotta a város rendelkezésére és személyesen is résztvett a bizottságban, amely a segítés módját és leggyakorlatibb eszközeit szabta meg. Jelentékeny összeget bocsát a kulturális célok szolgálatába és megjelenik minden nevezetes kultüreseményél.

Arad társadalmi képe nem volna teljes ma már Nagy Sándor dr. nélkül, pedig ő sem aradi származású. 1871. április 2-án született Szarvason, ahol középiskoláit is végezte.

Aradon nyitotta meg ügyvédi irodáját. **Nagy Sándor dr.** Azóta itt él és dolgozik nemcsak magának és családjának, hanem a város, az ország és az egész emberi közösség érdekében.

Nagy Sándor dr. mint ügyvéd a régi Magyarország egyik legjobb kriminalistája volt. Különösen kitűnt az esküdtbiróságra gyakorolt óriási hatásával, amit kiváló szónoki tehetségének köszönhetett. Sok bűnperben más városokba, még Budapestre is elhívták védőügyvédnek.

Természetes, hogy szónoki hivatottsága a politika terén is szerephez juttatta. Oszlopos tagja és egyik vezetője volt a régi negyvennyolcas és függetlenségi pártnak. 1904-ben választották meg először országgyűlési képviselőnek a nadlaci kerületben és azután több cikluson keresztül tagja volt a magyar parlamentnek. Adomázó és anekdotázó kedélyének köszönheti, hogy a budapesti képviselőház egyik legnépszerűbb tagjává lett. Az impériumváltozás után sem szakított az országos politikával és a magyar párt itteni tagozata elnökségébe választották be. Barabás Béla elhunya óta egyik leg-
Bibliotheca Hungarica Library

összebilisebb jelöltje az aradi tagozat elnöki tisztségének. Évtizedek óta tagja Aradváros vezetőségének, mint törvényhatósági tanács és átmeneti bizottsági tag. Azóta sok üdvös tervet vetett fel és sok városfejlesztő eszme szolgálatába állította szívós energiáját. Nemcsak tudását és szónoki

**Mindennemű könyv-
kötészeti** munkát vállalok a legolcsóbb árban, izlées, diszes és praktikus kivitelben

A. Mihailovicu

Arad, Kultur-palota.

tehetségét viszi a küzdelembe, hanem írói tollát is, amelynek hivatott embere. Újságírói működése a legelőkelőbb publicisták sorába emeli.

Előkelő családból nősült, a makói polgármester leányát vette el feleségül, akivel a legharmonikusabb házasságot éli. Fia Nagy László dr. ma már társa az ügyvédi irodában. Barabás Béla legjobb barátja volt, de szoros baráti kapcsolatok fűzik az utolsó évtizedek sok nagy politikusához, írójához és művészehez, Bohémtermészete szeretetet vált ki a legkülönbözőbb társadalmi körökben is.

Nagy Sándor dr. nemcsak a magyarság előtt szimpatikus egyéniség, hanem a román nemzet több nagysága előtt is. Még a békeidőkből származik szeretete a románok iránt. Az aradi idősebb román ügyvédek között alig van egy is, aki nem az ő irodájában jelöltkődött volna és nem tőle tanulta meg az ügyvédi hivatás ezerféle mesterfogását. Természetes, hogy ezek a ma már jelentős és sullyal bíró emberek nem felejtették el Nagy Sándornak, amit neki köszönhetnek és jól tudják róla, hogy erőteljes magyarsága nem akadályozza meg szeretetének kimutatását a többségi nemzet irányában.

Nagy Sándor dr. minden felekezeti, nemzeti és társadalmi osztályu ember szimpátiáját élvezi. A munkás és gazdasztályhoz tartozók époly szívesen fogadják, mint a tőke és a születés arisztokratái. Még a sokféle politikai harcok sem tudták elválasztani az egész lakosság osztatlan szeretetétől. Tul van már a hetvenedik életévén, de ma is az, aki fiatal korában volt: a fejlődés, a haladás, a liberális ember-szeretet híve. A fiatalság lelkesedésével csügg minden hasznos és szép eszmén és felül tud emelkedni minden kicsinyes elfogultságon. Szónoki lendülete sem csökkent, csak elmélyült filozófiai tudásától, mely az emberi bölcsesség legmagasabb csúcsa felé viszi még mindig, ma is, állandóan felfelé...

Mi aradik méltán vagyunk büszkék erre a művészaszszonyra, akit csodagyerekkora óta ismerünk és bámulunk. Kisleány volt még, amikor először hegedült szülővárosa közönsége előtt. A zeneértők már **Kleinbändlerné Weil Magda** akkor megjósolták, hogy Weil Magda a művészet zenitjére fog felemelkedni. Persze, amit Aradon tanult, az nem lehetett elegendő. A bécsi zeneművészeti főiskola világhírű tanárának, Schöffcsik professzornak lett a tanítványa, aki szeretet-

F. Podracky

Timișoara Gyárváros,
Coronini-tér 20. Tel. 806

Butoráruházában csak jóminőségű, finom vonalú butort, elsőrendű kárpitozást vásárol fentemlítettetekhez aránylag a legolcsóbb országunkban. Csak rendkívüli teljesítmények vezethetnek ilyen eredményhez.

**Hirdessen az
„ERDÉLYI ÉLET“-ben**

tel foglalkozott tanítványával, hiszen felismerte benne az isteni szikrát. Már ebben az időben felfigyeltek rá a szakkörök és iskolái elvégzése után a legismertebb budapesti impresszárió, Dunkel Norbert művészi turnéra vitte az európai kontinensen. Mindenütt, ahol csak megjelent a hangversenydobogón, elragadtatta hallgatóságát boszorkányos vonójával. Olaszországi turnéja valóságos diadalmenet volt, annyira lelkesedtek érte az olaszok, akik pedig idegen művészek legszigorubb kritikussai.

Aradi önálló hangversenyei mindig művészi eseményszámba mentek. Ha Weil Magda akár önállóan, akár filharmónikusokkal együtt fellépett szülővárosa közönsége előtt, megtelt a Kulturpalota nagyterme a város legelőkelőbb közönségével, amely a szeretet és elismerés minden jelével elhalmozta a művésznőt, aki egyik dédelgetett büszkesége lett Aradnak. Weil Magda éppen művészi pályájának csúcspontján szakított hivatásával és felcserélte a turnét a családi élet melegével és meghittségével: férjhez ment Kleinhändler Ábris igazgatóhoz. A zene szerelmese azonban nem lett hűtlen hegedűjéhez. Ahányszor csak alkalma kínálkozik rá, sohasem tér ki akár jótékonycélu hangverseny elől, akár valóságos szereplés elől. Gyakori vendége a Minorita-templom kórusának, ahol a vallásos áhitat irányítja kezét és művészi tökélyre emelkedő játékaival a hívők ezreit kápráztatja el.

Nagyképűség lenne Weil Magda művészetét méltatni. Megtették ezt az erre hivatottak itt nálunk, mint az európai metropolisokban.

De nemcsak a művésznő érdekel minket, hanem maga az ember: a társadalmi lény. Valóságos csoda ez a művész asszony abban a tekintetben, hogy dicsősége teljében, külföldi sikerei közepette bele tudott illeszkedni a polgári keretekbe. Aki Weil Magdában csupán a háziasszonyt ismeri, az szinte el sem tudja képzelni, hogy ez az érdekes arcu, nagykulturáju asszony olyan hegedűművész, aki ma az elsők között áll. A város társadalmában is értékes tevékenységet fejt ki különösen a jótékonyosság terén. Ha mozgalom indul meg, hogy a nyomort enyhítsék, Weil Magda sohasem vonul félre, mindig szolgálatába állítja a jótékonyásznak elismert művészetét, amellyel nemcsak hozzásegíti a nyomorgókat a támogatáshoz, hanem művészi élményt juttat az aradiaknak, akik méltán lehetnek büszkék Weil Magdára.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

G O L D S T E I N L A J O S

divatáruháza Arad, str, Bratianu 2.

Mélyen leszállított áron nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. ooooooo

„Lenni vagy nem lenni!” erről tárgyalnak az erdélyi mozik

(Arad.) Nem lokális, hanem országos jelenség, hogy a mozik súlyos helyzetbe kerültek. A filmszínházak tulajdonosai általánosan panaszkodnak annak ellenére, hogy a közönség szereti és támogatja a mozikat, melyek sok helyen a színházat pótolják és fontos kulturmissziót töltenek be. Ennek ellenére a kormány egyre súlyosabb terheket ró rájuk és ma már rengeteg mozgósínház kényszerült bezárni kapuit és amelyek még működnek, azok is a legnagyobb válságban vannak.

Furcsa helyzetbe kerültek az aradi városi mozik is. Annakidején Lutai Kornél dr. polgármester birta a kormány ígéretét, hogy

amennyiben városi kezelésbe veszi a mozikat, úgy addig nem adnak magánmozinak engedélyt Aradra, amíg a város részére biztosított nyolc moziengedélyt ki nem használja.

Erre az ígéretre támaszkodva mert vállalni Aradváros vezetősége a sokmillió befektetést és az ezzel járó felelősséget. A mozik az első években jól be is váltak és milliós hasznot hoztak Aradnak, a kormányok változása következtében az eredeti ígéretet az utódok nem váltották be és két magánmozinak is adtak engedélyt Aradra. Ekkor kezdtek a városi mozik rosszabbul menni, de a magánmozgók sem prosperálhattak, mert a két mozi közönsége négyfelé oszlott el. Fokozta a válságot a gazdasági viszonyok romlása és adóterhek növekedése. Aradon az a furcsa helyzet is előállt, hogy

amíg a magánmozgók a nevüket kölcsönző kulturális egyesületek révén ötven százalékos adókedvezményt élveznek, addig a város összpolgárság tulajdonát képező városi mozgók az egész adót kötelesek fizetni.

A mozik nehéz helyzetét növeli az is, hogy a filmgyárak ma már nem produkálnak olyan nagyszabású és hatalmas kiállítású filmeket, amelyek azelőtt heteken keresztül zsufolt házakat vonzottak és az egyes filmek sikere és hatása városonként különböző. De míg

a filmgyárak és a filmkölcsönzők némileg regresszálhatják magukat és mit egyik helyen nem sikerült megkeresniök, máshol behozzák, addig a mozitulajdonosok teljesen magukra vannak hagyatva és kénytelenek viselni esetleges szerencsétlen kötéssorozatuk minden kockázatát.

Ma már ott tartanak a deficittel való örökös harcban, hogy elértek a lenni vagy nem lenni hamleti problémájához.

Az előállott helyzet következtében az utóbbi napokban megbeszélések indultak meg a mozgósínház-tulajdonosok között, akik érthetően megakarják védeni érdekeiket a filmgyárak és az államkincstár ellenében. Figyelemmel kísérik ezeket a tárgyalásokat, de nem tagadjuk le, hogy

elsősorban a városi mozik sorsa érdekel, mert Arad adófizető polgárságának érdeke az, hogy ezek jól menjenek és jövedelmet hozzanak.

Le kell szögeznünk, hogy a városi mozik ellen a multban épügy, mint a jelenben, csak azoknak lehet kifogásuk, akik nem szakemberek és akik nem ismerik a moziipar kulisszatitkait, vagy azoknak, akiket burkolt célok vezettek és titkos érdekek szolgálatában el szeretnék gáncsolni a városi mozik fejlődésének útját.

Minden józan ember beláthatja, hogy ha már a város súlyos milliókat fektetett bele a moziépületekbe és azok berendezésébe, akkor ezt a hatalmas értéket nem lehet odadobni senki üzletiségének prédájául, sem nemzeti ajándékképpen nem lehet odaadni senkinek.

A problémát mindenesetre okosan kell megoldani és az ilyen gazdasági kérdésnél nem lehet az anyakönyvi kivonat kiállításának elveit, vagy szabályait alkalmazni.

Az bizonyos, hogy a város közönségének szüksége van a szórakozásra és szüksége van a magas színvonalú művészi filmeket hozó mozgósínházakra. Helyes a kormányának az a törekvése is, hogy meg akarja teremteni a román filmgyártást, azonban amit egyik kezével alkot, nem szabad a másik kezével agyonütni.

Ha a mozgósínházak sorban becsukják kapuikat, kinek fogja eladni filmjeit a román filmgyár?

Nem szabad egyelőre lehetetlenné tenni a külföldi filmek behozatalát a magas cenzuradíj által, de másrésről lehet rendszabályokat teremteni a filmgyárakkal és filmkölcsonzókkel szemben, hogy kiuzsorázó üzletpolitikájukkal ne tegyék tönkre a mozikat. A filmszínházak fenntartása az egész ország nevelésének, oktatásának és kulturájának emi-
nens érdeke, ezekhez mindenkinek csak kegyes kézzel szabad nyulni.

Arad előkelő közönsége **GH. ILICA**

cipőszalonjában, str. Románului (Bohus-p.) szerzi be cipőszükségletét
Orvosi rendelésre gyógycipők, betétek, lúdtalp, bokasüllyedés és talp-süllyedés ellen
nagyon olcsó árban készülnek.

A szövetkezeti alapon

szervezett fűszerkereskedők harca önmagukért és a fogyasztókért

(Arad.) A tehetetlen és tehetségtelen emberek évek óta azzal mentegetőznek maguk és mások előtt: „Hja, nem lehet semmitsem csinálni! Világválság van!“... És nem csinálnak semmit. Legfeljebb tönkremennek. Pedig mindig lehet valamit csinálni és a dolgozó, alkotó elme mindig megtalálja az utat az élet, a haladás, a fejlődés felé. Gyönyörű példáját mutatták ennek az aradi és aradmegyei fűszerkiskereskedők, akik most, — a világgazdasági válság ötödik évében, — a maguk erejéből olyan vállalatot teremtettek, amely nemcsak nekik, hanem az egész fogyasztó közönségnek hasznos és jövedelmező volt.

Kevesen tudják Aradon, hogy a Stanescu ucca 9. számú házában három hónap óta működik a „Concordia“ beszerzési szövetkezet és hogy ennek a szövetkezetnek köszönhető, hogy a fűszerárak Aradon és a megyében körülbelül 10—15 százalékkal olcsóbbak lettek. Ez a nagyjelentőségű közgazdasági esemény az egész ország érdeklődését kiváltotta és ennek hatása alatt más erdélyi vármegyékben is megindult a mozgalom hasonló intézmény megteremtésére. Az Erdélyi Élet munkatársa felkereste a szövetkezet elnökét, Engel Gyulát, aki egyszersmint az aradi és aradmegyei fűszerkiskereskedők szindikátusának is elnöke és részletes felvilágosítást kért a „Concordia“ megalakulásáról, eddigi működéséről, jelenéről és jövőjéről. Engel Gyula munkatársunk kérdéseire a következőket mondotta:

A beszerzési szövetkezetek gondolata nem új dolog. Ez az eszme Svájcban indult ki, abból az ötletből, hogy a kiskereskedők olcsóbbá akarták tenni maguknak az áruk beszerzését. Lassanként mind többen és többen csatlakoztak hozzá és ma már az a helyzet, hogy egész Svájcban egyetlen, óriási beszerző szövetkezet működik, amely ugyyszólván az összes kiskereskedőket magában foglalja. Ennek a szövetkezetnek ma már papírgyárjai, erdei, vágóhidjai, sajt- és szalámigyárjai vannak és bankjai, amelyek hóna alá nyulnak minden kereskedőnek, úgyhogy nem is létezik ott fizetésektelen kereskedő.

— Elterjedt a beszerzési szövetkezetek rendszere Hollandiában, Németországban és Ausztriában is. Keleteurópában csak most kezd tért hódítani, de az idők parancsoló szava szükség-szerűvé teszi. Cailleaux francia pénzügyminiszter mondta ki a jelszót: Ki kell küszöbölni a közvetítőket a termelő és a fogyasztó között! Ez a mi jelszavunk is és célunk, — amennyire lehetséges, hogy a termelőktől és a gyárostól egyenesen a fogyasztóhoz juttassuk az árut.

— Az első kiskereskedői beszerzési szövetkezet Romániában először Clujon létesült, de működési köre csak a városra terjedt ki. Az aradi a második ilyen szövetkezet és az első, amely a falusi kiskereskedőket is magába foglalja. A mi példánk hatása alatt alakult Brasovban és Oradean is hasonló intézmény és most van alakulóban a satumarei és a sigheti szövetkezet.

— A mi szövetkezetünk megalakítása nem volt nehéz feladat. Nyolc évvel ezelőtt, amikor szindikátusunkat létrehoztuk, már felvettük az alapszabályokba a beszerzési szövetkezet megalakításának lehetőségét. Azóta érlelődött a gondolat, nevelődött az eszme és amikor a tulajdonképeni szervező munka megindult, már olyan általános volt az óhaj, hogy mindenki készséggel lépett be, 500 lejes részjegyeket bocsátottunk ki és arra törekedtünk, hogy a megyében dolgozó minden kereskedő legalább egy részjegyet vegyen. 356 taggal alakultunk meg és azóta még 90 tag lépett be a szövetkezetbe és jegyzett részjegyet, úgyhogy alaptőkénk ma már körülbelül félmillió lei. Ez év január 10-én kezdtük meg működésünket és az első negyedévben közel hárommillió lej forgalmat bonyolítottunk le.

— A „Concordia“ működésének első hatása az árak általános letörése volt. A szövetkezet nem dolgozik haszonra, hanem arra törekszik, hogy minél olcsóbban juttassa el az árut a gyárostól a kiskereskedőhöz, illetőleg a fogyasztóhoz. Brutto 5 százalékos hasznot számítunk és ez teljesen fedezi rezsinket. Tizennégy embernek adunk kenyeret és ezek mind lelkesen dolgoznak a célért, mert át vannak hatva az eszme szükségességének tudatától.

— Természetes, hogy az általános gazdasági nehézségeket mi is érezzük. Így elsősorban a hitel hiányát, ami mindenkit egyaránt szorongat és amin egyelőre nem tudnak segíteni. A kormány nem támogatja kellően ezt a fajtaját a szövetkezeteknek. Például mi még nem kaphatunk behozatali engedélyt külföldi cikkekre, mert a kontingentálási törvény szerint csak az előző évi forgalom alapján adnak ki importengedélyeket, nekünk pedig tavaly még semmiféle forgalmunk sem volt. Reméljük azonban, hogy ez a nehézség is csak átmeneti jellegű és a jövőben kiküszöbölhetjük az importőrök hasznát is, miáltal a közönség javára vagononként 30—40 ezer lejt nyerhetünk, illetőleg még ennyivel olcsóbbá tehetjük az árut.

— A Concordia szövetkezetet 12 tagból álló igazgatóság vezeti, melynek elnöke én vagyok. Alelnök Lapusca Tódor, tagok pedig Zöldi Ernő, Márkus Miksa, Leichtmann Jenő, Dogmanov György és Maldacker György Aradról, azonkívül Linn Sándor Aradulnou, Petkov Milán Rovine, Juncan József Pecica, Varicz Ferenc Pancota és Schwarz Aladár Chisineu. A felügyelőbizottság Juhász Gábor elnöklete alatt három tagból áll.

— A jövőre vonatkozólag az a tervünk, hogy együttműködjünk az összes többi hasonló szövetkezetekkel és átvegyük együttesen az egész forgalom lebonyolítását. Akkor hajótételben hozhatjuk be a külföldi fűszerárakat és óriási kötéseket csinálhatunk a belföldi gyáraknál. Ezáltal az árak további olcsóbbodását fogjuk elérni.

Eddig tartott Engel Gyula nyilatkozata, mely megmutatta, hogy helyes koncepcióval a mai viszonyok között is lehet hasznosító és eredményes munkát végezni. Bár minden téren sok követőre akadnának az aradi fűszerkiskereskedők, akik ime kinőttek a kreizlerájából és tömörülésük által fontos közgazdasági tényezővé váltak.

Hol vagytok magyarok ?

Barabás Béla nem olyan végtisztességet érdemelt, mint amilyent kapott!

(Arad.) Amióta Erdély magyarsága kisebbségi sorsban él, most érte a legnagyobb veszteség. Meghalt Barabás Béla, az itteni magyarság megalkuvást nem tűrő, példát mutató, lángoló szavú, harcos és szókimondó vezetője. Itthagya fajtáját, amelyet mindennél ezen a világon jobban szeretett, amelyért eltűrt mindent: A legbátrabb magyar, aki az új impérium óta Erdélyben élt, eltávozott az élők sorából olyan dicsőségekben gazdag politikai mult után, amilyen kevés embernek jut osztályrészül. Ragyogó életpályája alkonyán nyugalmas aggkorban lehetett volna része, ha nem marad itt, hanem repatriál. Barabás azonban nem volt hajlandó elmenni. Itt maradt és megosztotta romániai fajtestvéreinek kisebbségi sorsát, amely a kezdet kezdetén nem volt a legrozásásabbnak nevezhető.

Ebben a kisebbségi sorsban Barabás Béla sokkal többet tett, mint az ugynevezett vezérek összesen.

Sokkal többet mert, mint valamennyi képviselője
a magyar pártnak együttesen.

Nemcsak a parlamentben, hanem Arad város tanácsában is olyan merész beszédeket mondott, hogy politikai ellenfelei is szinte meghökkentek. Bátor és félelmet nem ismerő ember volt ez az idős ember, akit a fajtájáért folytatott küzdelem megacélozott, akit még az üldöztetés sem birt megtörni. A ravatal felé mindenhonnan odatalált az elismerés.

Komoly román elemek elismeréssel adóztak az intranzigens politikai ellenfélnek, akinek emberi nagyságát és kiválóságát kénytelen volt mindenki elismerni, még a tulzóan sovíniszta román lapok is — egy-kettő kivételével.

Elismerésben és a nagy magyarnak kijáró kegyeletes tiszteletben nem is volt hiány a gyász napjaiban.

Az erdélyi magyar sajtó, de a határon túli lapok is megtették a magukét, mert felismerték a nagy veszteséget, amelyet az egész magyarság elszenvedett.

Csak éppen a magyar nemzet látható vezetősége úgy Romániában, mint odaát a határon túl nem vett tudomást arról, hogy Barabás Bélát mégis csak illenék úgy eltemetni, ahogy ez a nagy és lángoló magyar azt megérdemelte.

Hát igen, a temetés. Erről akarunk néhány őszinte és mert őszinte, tehát sokaknak nem tetsző szót mondani.

Sokan abban a téves és hiu reményben ringatóztunk, hogy Barabás Béla temetése nemcsak diszes és pompázatos lesz, hanem azt hittük, hogy

fájdalomban és gyászban fogant demonstrációja lesz az erdélyi magyarság összetartozandóságának.

Nem ez lett a temetésből.

A mult heti temetés olyan szűk keretek és olyan szomoruan leverő érdektelenség jegyében folyt le, hogy szégyenkezni kellett.

Hol voltak az erdélyi „nagy“ magyarok, akik mindenütt ott vannak elől, ahol haszon kínálkozik vagy közéleti elismerés? Igen, hol voltak ezek a kiváló honfitársak, amikor az öreg harcost, az igazi vezért temették?

Hol voltak a magyar párt reprezentánsai: a parlamenti képviselők, a szenátorok, néhai Barabás Béla parlamenti kollégái, hol voltak Gyárfás Elemér és Sándor József szenátor urak és hol voltak az erdélyi tagozatok vezetői? Hol volt Jakabffy Elemér a közeli Lugojról és hol a többiek közléről és távolról?

Avagy talán elegendő volt a kegyelet leróvása azzal, hogy az országos Magyar Párt leküldte Aradra az elnököt, gróf Bethlen Györgyöt, aki szánalmas bucsuztatót suttogott el a kezében tartott papirlapról? Az oradeai, a timisoarai és az itteni szűkebb környezetén kívül Erdély magyarsága ugyszólván nem is képviseltette magát annak a Barabás Bélának a temetésén, aki életében fogalom volt, az erdélyi magyar, a kisebbségi magyar sorsának legőszintébb képviselője. Legyünk őszinték,

valljuk be nyíltan és szégyenérzéssel, hogy az erdélyi magyarság reprezentánsai távollétükkel tüntettek, szinte kiszakították magukat a sorsközösségből, mert ezuttal talán a kényelmüket kellett volna feláldozni és egy kis anyagi áldozatot is hozni.

Kit terhel a felelősség azért, hogy Barabás Béla temetésén nemcsak a vezetők nem vettek részt, hanem a nagytömegek is távolmaradtak? Senki más nem hibás ebben, mint a magyar párt vezetősége, amely elveszti a fejét, mihelyt valamit cselekedni kell. Láttuk ezt a választások idején és szégyenkezve tapasztaltuk a temetés megrendezése körül is.

Az aradi párttagozat funcionárusainak az lett volna az első teendőjük, hogy meghívják a temetésre a parlament és a szenátus elnökségét, hiszen az elhunyt mindkettőnek tagja volt.

Nem hisszük, hogy úgy a képviselőház, mint a szenátus ne képviseltette volna magát egykori tagjának temetésén ezzel

is lerőva kegyeletét a politikai ellenfél makulátlan és példaadó emberi tulajdonságai előtt. Ugyanezt meg kellett volna tennie a helyi hatóságok vezetőivel, akik magukat tisztelték volna meg, ha hivatalos minőségben megjelennek Aradváros diszpolgárának végtisztességén. Kizártnak tartjuk, hogy Filottói Zamfir, Aradváros nobilesan gondolkozó rendőrfőnöke, ha megkéri, ne vezényelt volna ki egy szakasz diszruhás rendőrt a rend fenntartására. Annak is a helyi vezetőség az oka, hogy az aradi közönség megunva a sok várakozást, eltávozott a városháztérről, mert nem hallotta a szónokok nagyobb részét. Pedig ezen könnyen lehetett volna segíteni, csak megafónokat kellett volna felállítani. Dehát ilyenekre nem terjedt ki a figyelme a vezetőségnek, amely már bizonyára ott a ravatal körül azon törte a fejét, hogy hát kivel is töltsse be az elhunyt örökét.

Mi azonban nemcsak az itteni vezetőséget hibáztatjuk és kárhozzatjuk a megnyilvánult nagyfoku és indolens részvétlenség miatt, hanem

a határon tuli magyarságot is.

Barabás Béla a legendáshírű politikusok gárdájából talán az utolsó volt. Valamikor városok versengtek érte, hogy elvállalja a magyar képviselőházban képviselőt. Sem a budapesti Erzsébetváros, sem Vác, sem Nagykőrös, amelyeket valamikor képviselt a magyar törvényhozásban, nem képviseltették magukat a temetésén és egyetlen virágot sem küldtek a nagy halott ravatalára. A magyar parlamentben még csak megemlékeztek egy lagymatag elnöki felszólalás keretében Barabás Béla elhunytáról, de

a magyar kormány, amely minden alkalmat megragad, hogy a szétszórtnak élő magyarsághoz való lelki közösségét kidomborítsa, még csak annyira sem érdemesítette a magyar hazait, a delegáció egykori elnökét, hogy a cluji konzuli kirendeltség vezetőjét a temetésre Aradra küldte volna, vagy csak legalább egy koszorút helyeztetett volna a ravatalra.

Ugylátszik tehát, hogy nemcsak nem tudjuk megbecsülni nagyjainkat, amíg élnek, de még temetést sem tudunk rendezni úgy, ahogy kijár nekik. Ez a következtetést vonjuk le Barabás Béla részvétlenségbe fulladt végtisztességéből.

Szinte önként kínálkozik az összehasonlítás a mi elhunyt vezérünk két nagynevű kortársa és politikai ellenfele temetésével.

Pop C. István és Goldis László temetése úgy a külsőségekben, mint a belső gyász tekintetében méltóképen kifejezésre juttatta a román nemzet kegyeletes fájdalmát.

Mindkét politikai előkelőség temetésén képviseltették magukat a klérus, a katonaság, a kormány, a politikai pártok, a

különböző társadalmi osztályok és végül a nép, az istenadta nép, amelyből mindkét államférfi sarjadozott és amelyből mindenkor erejét merítette. Mindkét temetést a legnagyobb körültekintéssel és tapintattal rendezték és így érthető is, hogy mindegyik kegyeletes manifesztációja volt a román nemzet fájdalomának.

Barabás Béla nem olyan végtisztességet érdemelt, mint amilyent kapott.

Amíg élt és küzdött, lehetek és voltak is emberi hibái és gyarlóságai, amelyek sokakat elidegenítettek tőle, de azt el kell ismernie legádázabb ellenfelének is, hogy

nemzetéért bátran, mondhatni vakmerőséggel harcolt és küzdött olyankor, amikor mártíromság, meghurcoltatás és szenvedés volt a jutalom.

És Barabás korát meghazudtoló energiával és lendülettel vetette bele magát a küzdelembe, gyakran egyedül állt szemben az ellenfelek egész légiójával és eltűrte a sebeket, de nem hátrált és nem engedett jottányit sem abból, amit fajtájáért követelt. Legalább ezt a harci készséget, ezt az elszántságot és vakmerőséget kellett volna a magyarságnak méltányolni azzal, hogy elzarándokol az utolsó kuruc vezér ravatalához.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Minden intrika ellenére

tárt kapukkal várja Nagy Zoltán
lelkészt Arad református tábora

(Arad.) Tizenegy évvel ezelőtt, 1923 január hó 1-én választották meg Nagy Zoltánt akkori aradi segédlelkészt ghioroci református lelkésznek és azóta az aradi hivek tulajdonképpeni része mindig bizonyosra vette, hogyha egyszer megüri az aradi lelkészi szék, abba nem ülhet más, mint Nagy Zoltán, aki hervadhatatlan érdemeket szerzett Aradon. Mégis ez év januárjában, de már néhány héttel ezelőtt, amikor Csécsy Imre nyugdíjazása már bizonyos volt, olyan intrikahadjárat indult meg Nagy Zoltán ellen, hogy hivei hatalmas táborának heves küzdelmet kell kifejteniök, hogy számára biztosítsák az aradi lelkészi állást. A győzelem így sem kétséges, hiszen a hivek több mint nyolcvan százaléka mellette van, azonban nem érdektelen kissé belenézni a kártyákba és fontolóra venni, miért is félhetnek hát egyesek Nagy Zoltán lelkészségétől és miért mozdítanak meg minden követ, miért nyulnak még a legkeresztényietlenebb eszközökhöz is, csak-hogy meghiusítsák Nagy Zoltán megválasztását. Miért kellett a kétségtelenül jóra való és tehetséges, de Aradra még nem megérett segédlelkészt Kovács Zoltánt felvonultatni a taka-

rékosság ürügye alatt és amikor az érthetőleg nem bizonyult eléggé hatásos eszköznek, miért kellett a püspök vejét előráncigálni Biharpüspökiből, ahol 17 év óta ül és a teljesen ismeretlen embert javasolni az egyházi és magyar szempontból is nagyfontosságú aradi lelkészi állásra? Mit követett el Nagy Zoltán Aradon és mit követett el tizenegy éves távolléte alatt, hogy annyira félnek tőle?

Nagy Zoltán Aradon három hivatást üzött. Dolgozott, mint újságíró, mint lelkész és mint előadó. Mind a három feladatának kitűnően megfelelt és tollal, szóval, tettel ezeket győzt meg a krisztusi hit igazságáról és a keresztényszeretetről. Híveinek és követőinek tábora jóval tulterjedt a református egyházközségen és katolikusok épügy, mint zsidók szívesen hallgatták és áldoztak az általa javasolt jótekonny célokra. Bűn ez? Kinek a szemében lehet ezt hibának betudni? Csak annak, aki hasonló munka elvégzésére képtelen tehetség, vagy akarat hijján.

Nagy Zoltán Ghiorokon egy szétzüllött, bomlásnak indult egyházközséget kapott, amelyből igazi közösséget és valódi egyházat teremtett. És míg annakelőtte vasárnap is üresen tátongott a református templom, addig működése idején minden hétköznap reggel megtelt buzgó keresztényekkel az Isten háza. Ugyanigy történt Belényesujlakon is, ahol őt éven át 1927-től 1932-ig működött. 1932-ben választották meg Padurenibe lelkésznek. Két év alatt Nagy Zoltán itt is csodát művelt. Megszervezte a nőszövetséget, a férfiszövetséget, az énekkart, melyet gyönyörűség hallgatni a templomban és az ünnepek alkalmával. Működése jellemző, hogy az egyházközség épületében addig korcsma volt, mert ez jövedelmet hozott. Ő felmondott a korcsmárosnak és a kelyeségek-ből kulturházat csinált, amit 24 ezer lej költséggel tataroztak. Színpadot állítottak fel, az iskolának tornaszereket vettek és mindennek ellenére az egyházközség jövedelme emelkedett, úgyhogy fizetését is önként felemelték a hívek, akik maguk tartják fenn iskolájukat is. Az aradiak erre nem képesek? Nagy Zoltán nélkül nem.

Nagy Zoltán munkabírását nem elégíti ki a társadalmi és hitéleti munka, ezenkívül egyházi és szépirodalommal is foglalkozik. Érdekes, hogy minden művét gyorsírással írja, mégis vaskos köteteket tesznek ki. Az egyházi irodalomban egyedül álló mű, amely megjelenése után kétségkívül a külföld érdeklődését is magára vonja, a szentírás teljes magyar-
rázata 1350 beszédben. Ebből az öszövetségre 400, az újszövetségi bibliára pedig 950 szónoklat esik. Mind gondosan le van írva, csak nyomdába kell adni. Ő készítette el a híres Heidelbergi káté magyar-
rátát is beszédekbe foglalva, szónoki szolgálatra és magánhasználatra is érdekes és értékes olvasmányul. Mindezeket a beszédeit és magyar-
zatait háromszor elmondotta már és hatásukat és érthetőségüket kipróbálta hívein, akik mindenkor áhitattal hallgatták és tökéletesen megértették azokat és azok alapján a bibliát is. Ezen a két nagy művén kívül még ötszáz prédikáció képezi azt

az anyagot, amit az egyházi irodalom terén produkált tizenegy év alatt.

A világi irodalom művelését versekkel kezdte és egész sereg lírai és alkalmi köitemény dicséri költői tehetségét. Irt legendákat, novellákat és ifjúsági szindarabokat is. Mindezek nemcsak előkelő műízlésről, hanem magas erkölcsi felfogásáról is tanuskodnak. Bokros elfoglaltságai mellett arra is volt ideje, hogy a debreceni tudományegyetemen magánuton képezze tovább magát és előkészüljön a doktori értekezletre, amelyet rövidesen be fog nyújtani és általa kétségtelenül elnyeri a doktori címet, egyébként is jóhangzású és két sohasem hangoztatott előnévvel diszelgő magyar neve mellé. Porubai és merkányi Nagy Zoltán dr. lesz Arad református lelkészének teljes és hangzatos címe.

Talán a tudománytól, vagy a tudástól és tehetségtől ijedtek meg ellenfelei, hogy kigyót békát kiáltanak rá? Ki fél a világosságtól? A föld alatt lakók és a rossz uton járók serege. Csak az a szerencse, hogy itt Aradon kevesebben vannak, mint azok, akik megéreztek és áhitozzák a világosságot.

Csak még egyet. Nagy Zoltán házába lépni élvezet és gyönyör minden jóakaratu embernek. A padureni református lelkész példás családi életet él és tökéletes harmóniában olvad össze megértő hitvesével. Négy kedves kicsi gyermek tölti be ezt a házat kacagással, étellel, sirással, gondnal és boldogsággal. Egy pillanatra sem borulhat a család csöndje, vagy az elkeseredés zord komorsága ezekre a szobákra, amelyekben a szőke-barna fürtös kis fejcskék csacsognak, játszanak, énekelnek és imádkoznak. A legidősebb Aranka már nyolc éves okos leánya, aki gyönyörűen mond verseket és nevelője kisebb testvéreinek is. Zoli hat éves még nem jár iskolába, de már ezerig számol és boltozatos koponyája is tüneményes észheli tehetségre vall. Legkedvesebb az örökké csacsogó, nevető hároméves kis Incike, aki még a lemplomban sem tudja türtöztetni élénk temperamentumát és egyik szombatesti istentiszteleten még a szószékbe is felment apja után, ahol a fekete köpenyeg alá hujva szólanul várta meg az ima végét, hogy azután a köpeny szárnyát ő vihesse apja mellett a kisudvaron keresztül hazáig. A legkisebb Margitka, amint nővérei nevezik Gitti, még csak öt hónapos és egyenlőre csak avval tűnik ki, hogy angyalian jó, mindig alszik, úgyhogy sokszor órákig meg is feledkeznek róla, hogy a világon van.

Talán ettől a családtól fél valaki és azt hiszi, hogy az aradi lelkészlagnak ártani fog, ha szótlán buskomorságából kivetkezik és Nagy Zoltán négy gyermeke kacagásától lesz hangos? De aki a gyermeket nem szereti, jó ember nem lehet, az aradi lelkészválasztást pedig a jó emberek tömege fogja eldönteni.

Nagy Zoltánt multja, jelene és jövője egyaránt predesztinálják az aradi lelkészi méltóságra és a titkos választás alkalmával el fog homályosodni mellette minden mesterségesen előrángatott jelölt.

Elmélkedés

a jó és rossz orvosról

Egy szomorú eset kapcsán sok szó esik mostanában az orvosokról. Az esetet megírták a napilapok, szélesre kitergették, most a bírói fórumok előtt van és maga az orvos megfosztva szabadságától elmélkedhetik azon, vajjon érdemes-e olyankor is segíteni a paciensen, amikor a törvény tiltó paragrafusa mered feléje? Magával az aktuális esettel nem szándékozom foglalkozni, de az utóhatásával annál inkább, mert az emberek megint általánosítanak és az orvosokat, mint lelkiismeretlen sarlatánokat állítják oda a megvetés prédájául.

Sokan, akik az orvosokban nem látnak mást, mint a halál szálláscsinálót, Axel Munthera, az immár világhírű íróra hivatkoznak, aki maga is orvos lévén munkáiban nem a leghizelgőbbben nyilatkozik kollegáiról, de önmagáról sem, mint hivatásbeli orvosról. Nem akarunk a világhírű íróval vitába bocsájtkozni. Lehet, hogy önmagával szemben igaza van, hiszen ő maga ismeri legjobban orvosi képességeit. Abban is igaza lehet, amit kortársairól, az akkori professzorokról és orvosokról ír, hiszen alaposan ismerte őket ugyanis mint orvosokat, ugyanis mint embereket. De hogy az ő talán szubjektív, talán objektív megállapításaiból általános érvényű és megbélyegző következtetéseket lehessen levonni a mostani orvosi társadalomra és jelesen az aradira, az ellen minden igazságért hevülő embernek tiltakoznia kell.

En az utóbbi években — sajnos — sokat érintkeztem az orvosokkal. Magamon tapasztaltam sok mindent, amit egyszer már el kell mondanom már csak azért is, hogy felelőtlen embernek ne általánosítsanak és ne törjenek pálcát egy egész foglalkozási ág fölött, amelyben az altruizmus mellett ott van — sajnos — a modern kalmárszellem is. Neveket nem fogok említeni, mert nem akarok reklámot csinálni a jeleseknek, a kiválóknak, az emberszeretőknek, de nem óhajtom megbélyegezni azokat sem, akik magasztos és zsent hivatásukat közönséges mesterséggé súlyeszti le, hogy minél nagyobb vagyonhoz és jóléthez jussanak.

Ismerek aradi orvost, akiről mindenki áradozva beszél. Nemcsak mint orvos elsőrendű a maga szakmájában, hanem

Nyári ruhákat, kabátokat legszebben fest, tisztít, valamint
gallérokat legolcsóbban tényez

str. Bratianu 11. **KNAPP** str. Ep. Radu 10.

modernül berendezett vállalata.

— **Orvosi hír.** Dr. Lukáts Jenő rendeléseit újból megkezdte.

mint ember is kiváló. Román ember az illető. De ép úgy felkeresik a románok, mint a magyarok.

Senkitől sem kérdezi, milyenek az anyagi viszonyai, megtudja-e fizetni a kezelési költségeket?

Ez a nagyszerű fiatal orvos az eléje kerülő emberekben kizárólag a beteget látja. Ha szegény, éppen úgy gyógykezeli, mint a gazdagot. A legtöbb betegét még ingyen-gyógyszerrel is ellátja. Nem csoda, ha mindenki úgy áldja, mint a jöttevőjét.

Egy másik aradi orvos valósággal apja a betegeknek. Nics a napnak az az időszaka, amikor zugolódás nélkül el ne menne legszegényebb betegéhez, ha hívják. Nyáron a legrekkenőbb hőségben, télen a legcsikorgóbb hidegben végigvonszolja magát az uccákon, hogy gyógyulást és enyhülést vigyen betegeknek. Mindenütt ismerik, pedig nem él társadalmi életet. Teljesen visszavonultan tölti napjait és szabad óráiban a szakmájába vágó tudományos munkákat tanulmányoz.

Ismerek azonban olyan orvost is, aki a tudása mellé még a nagyképűséget is odaállítja, hogy csalhatatlannak higgyék. Ez az orvos egyszeri tapogatás révén megállapította egyik ismerősömnél, hogy epehólyaghurutja vah és hogy a máján beheggedt szakadások észlelhetők. Ilyen formán diagnózist megállapítani a Röntgenkészülék korában mégsem lehet. Ehez a nagyfoku lelkiismeretlenség és jókora adag nagyképűség szükségeltetik, ami cseppet sincs előnyére az egyébként jönevű, keresett és divatbajlott orvosnak.

Ne csodálkozzanak azon, hogy a fenti orvost divathajótnak nevezem. Igenis vannak ugynevezett divatbajlott orvosok, akiket egyszerre felkapott a közönség. Várószobájukban úgy tolonganak, mint valami híres orvosprofesszornál. A legjobb házak, a leggazdagabb valódi és képzelt betegek hívják magukhoz és boldognak érzik magukat, ha a doktor ur megtiszteli őket látogatásával, amiért természetesen felszámítja a legmagasabb honoráriumot. Hiszen ez rendjén is volna.

A gazdag ember, akár beteg, akár hipohonder, fizesse meg az orvos fáradozását.

Fizesse meg busásan, hogy az orvos annál könnyebben tudjon eleget tenni annak az emberbaráti feladatának, hogy a szegényeket díjtalanul gyógyíthassa. Csakhogy az a baj, hogy ezek az ugynevezett divatos orvosok csakis a pénzes betegekkel törődnek és az ingyenprakszist átengedik kevésbé szerencsés és felkapott kollégáiknak, akik bizonyára rendelkeznek annyi tudással és tapasztalattal, ha nem többel. A nemdivatos orvosoknak azonban még olyan páciensekkel is meggyülik a bajuk, akik fizetőképeseek, de nem akarnak fizetni, mert abban a téves hitben ringatóznak, hogy az orvosnak kötelessége mindenkit díjtalanul gyógykezelní. Az ilyen páciensek nem törődnek azzal, hogy ki tudja-e fizetni

a kezelőorvosuk a házbérét, az adóját? Nem kérdezik, vajjon megvan-e a doktoruknak a mindennapi betevő falatjuk? Ezek semmivel sem törődnek és noha fizetőképesek és mindenkinek fizetnek,

csak az orvosnak nem hajlandók fizetni.

Csak akkor, ha az orvos törvényes uton igyekszik megérdemelt honoráriumához jutni. Ez azonban csak a legritkább esetben fordul elő. Orvos nem szívesen perli rosszakaratu páciensét. Inkább végleg lemond követeléséről, de nem megy a bíróság elé, hacsak maga a páciens nem kényszeríti rá kvalifikálhatatlan viselkedésével.

Egyik orvosismerősöm jellemző esetet mondott el. Néhány évvel ezelőtt hónapokig kezelte egy aradi embert. Jókeresetű, módos ember volt. Annak rendje és módja szerint meg is egyeztek a honoráriumot illetően. A páciens meggyógyult. Az orvos várta a honoráriumot, de hiába. Az idők folyamán meg is feledkezett volt betegéről, a tiszteletdíjről is annál is inkább, mert a volt páciens egész más környékre költözött és elkerült az orvos szeme elől. Az orvos nemrég átnézte orvosi naplóját és csodálkozva állapította meg, hogy az illető ur még mindig nem egyenlítette ki számláját, noha már négy év is elmúlt a kezelés óta. Levelet írt neki, amelyben felkérte, hogy látogassa meg rendelőjében és fizesse ki tartozását annál is inkább, mert ellenkező esetben kénytelen lesz igényeit törvényes uton érvényesíteni.

A volt páciens meg is jelent a rendelőben és a legszemtelenebb modorban kikérte magának, hogy az orvos őt zaklassa.

Kijelentette, hogy nem tartozik gyógykezelésért már csak azért sem, mert az orvos sohasem volt nála, sohasem kezelte és egyáltalán most látja először. Ezek után az orvos igazán nem tehetett egyebet, minthogy beperelte a szemtelen páciensét.

Vastag kötetet lehetne megtölteni esetekkel, amelyek jellemzően világitanak rá az orvos és páciense közötti viszonyra. Annyi azonban bizonyos: általánosítani nem szabad.

Vannak lelkiismeretes és hivatásuk magaslatán álló, alaposan képzett és csak hivatásuknak élő orvosok és vannak divatbajjott, kalmárszemelű, nem nagyon lelkiismeretes orvosok, akik valuta szerint osztályozzák az emberi életet.

Szerencse, hogy ezek nincsenek többségben és épen azért, mert az orvosok óriási többsége az emberiség jótevője, meg kell becsülni őket és nem szabad valamennyit néhány könnyűfajsúlyú kolléga miatt elítélni.

B É L Y E G Z Ő K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

S T A M P A

bélyegzőgyár Arad, a
főpostával szemben

A szuronyok megtorpantak

a gazdasági problémák előtt

(Oradea). Hát igenis, nem fenékgig tejfől, még csak a tetején is alig van belőle... már tudniillik abból a jólétből, nemzeti emelkedésből, békéből, biztonságból, nyugalomból és gazdasági boldogulásból, amelyet a fasizmusok hirdetnek, a diktatura őriútjai harsognak a tévelygő tömegek és a kábult világ felé.

Hát igen, a tejfölből van a legkevesebb a különböző színű fasizmusok országaiban...

Schmitt horogkeresztes gazdasági miniszter a frankfurti kereskedelmi kamara ülésén mondott ugynevezett nagy beszédet Németország gazdasági helyzetéről. Ennek a beszédnek a zenekiséretét a birodalmi devizaközpont adta. Ujabb rendkívüli szigorú korlátozásokat léptetett életbe a devizakiutalások terén. Árubehozatali célokra júliusban már csak az igénylések tíz százalékát utalják ki, ami egyet jelent az árubehozatal csaknem teljes betiltásával.

Maga a beszéd, a horogkeresztes gazdasági miniszter beszéde, egyértelmű volt a kétségbevezés hangos fölkiáltásával. Németország — mondotta a miniszter — kénytelen lesz áttérni a pótanyagokkal való gazdálkodás rendszerére, akár csak a háború alatt tette, ha a külföld nem lesz tekintettel Németország gazdasági szükségleteire. A külföld jobban tené — folytatta Schmitt —, ha nem a hibákat és a kisiklásokat világítaná meg fényszórókkal, hanem türelemmel lenne a német ujjaépítés iránt és jóakaratosan segítené Németországot. Ime: a büszke horogkereszt a külföld felé hajbókol, siránkozik és könyörög. Nyersanyaga nincs, most pótanyagokkal próbálkozik, a munkanélküliek száma emelkedik, a munkanélküliség csökken, az ifjúságot Göring plakátja falura küldi, az elégedetlenség nőnön nő...

Néhány nap előtt Mussolini tárta föl az olasz fasizmus gazdasági és pénzügyi csődjét. Kénytelen volt bevallani a négy milliárdos költségvetési hiányt, a kereskedelmi mérleg állandó és egyre fokozódó veszteségeit, kénytelen volt bevallani, hogy már az új költségvetés is kerek három milliárd deficittel indult. Kénytelen volt beismerni, hogy az olasz gazdasági élet a legsúlyosabb nehézségekkel küzd és hogy az államháztartás és a kereskedelmi mérleg egyensúlyát csak úgy tudják biztosítani, hogy — leszállítják a fizetéseket és a munkabéreket.

Beszéljünk-e Ausztriáról, ahol nemkevésbé súlyos a helyzet s ahol a legszegényebbekre háritják a legsúlyosabb terheket, ahol az ágyuroham után megindult a roham a

Műjég állandóan REUSZ jéggyárban

munkabérek ellen, a szociális vívmányok, a haladás és a kultúra ellen...

A diktatura három országa, Németország, Olaszország, Ausztria, egyaránt a legsúlyosabb gazdasági és pénzügyi zavarokkal küzd. Mind a három fasiszta országban növekszik a tömegnyomor és ennek nyomán növekszik az elégedetlenség, amelyet ideig-óráig csak a szuronyok tizezeivel tudnak féken tartani. A demagógia nem használ, a hangos frázisok holtan hullanak a földre és a szuronyok megtorpannak a gazdasági problémák előtt, mert szuronyok nemcsak arra alkalmatlanok, hogy üljenek rajtuk, alkalmatlanok arra is, hogy gazdasági problémákat megoldjanak velük.

A fasiszta diktatúrák azt a feladatot vállalták, hogy megmentik a kapitalizmust és a vele szövetkezett feudalizmust. Feladatukat képtelenek megoldani és együtt buknak a tőkés termelő rendszerrel, amelyet felbomlasztanak belső elmentmondásai.

A diktatura országaival szembenállanak azok az országok, amelyeket a szociáldemokrácia kormányoz. Éppen amikor a diktátorok elmondották kétségbeesett önvallomásaikat, akkor jelentette a svéd miniszterelnök, hogy Svédország a gazdasági virágzás állapotába jutott. A kis Dánia hősiessen gyüri le a nehézségeket s népének jólétet, békét és nyugalmat biztosít a szociáldemokrata vezetés alatt álló kormány.

Mindenütt másutt is, ahol a fasiszta diktatura nem jutott szóhoz és ahol a szociáldemokráciának a kormányzásra befolyása van, a dolgozó tömegek s az országok is nagyobb ellenálló erővel tudnak megküzdeni a világválság következményeivel és biztosabban találnak kivezető utat a katasztrófából, mint azok az országok, amelyeket a fasiszta diktatura hatalmába kerített.

A fasizmus: halál. A szocializmus: élet...

Hol fordíttassa okmányait?

Mitra I. Sándor-nál,

dipl. jegyző és vizsgázott törvényszéki jegyző, hivatásos fordító. — Fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: román, magyar, német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája, információs iroda

Bejegyzett cég. Arad, Bul. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal cégek részére jutányos díjazás mellett. — Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig és d. u. 3—7 ig.

Á L O M L O V A G

— LENDVAY FERENC REGÉNYE —

A dagállal hullámzó könyvőceánban, amely az egész kulturvilágot elborítja, ismét egy kristálytisza csepp hullott Aradon: *Lendvay Ferenc „Álomlovag”* című regénye. Az új könyvet örömmel üdvözli az olvasók hatalmas tábora, amely ma a kedvesen könnyű, de figyelmet megkötő és izgalmas mesékben gyönyörködik. Mesékben, amelyek kiragadják a valóságból anélkül, hogy a visszazökkenést a keserűség legkisebb árnyalatával is megéreznék, midőn az utolsó lap után a fedelet behajtják. Lendvay Ferenc regényével első-sorban ezt a meseszomjat igyekezett enyhíteni, annak dacára, hogy regénye elején azt a nagy és komoly problémát veti fel, hogyan lehetne a súlyos válságba jutott emberiségen segíteni. Az a világmegváltó ötlet, amit a newyorki villanykirály (Sam Brown) fejéből pattant ki, képezi az érdekes és sokszor izgalmas bonyodalmak láncát, amely az Ujvilág metropoliszából az Óvilág egyik kis országának apró falujáig, Ujfalug huzódik és három egyénekenként érdekes emberpár életorsa köré fonódik.

Sam Brown az amerikai villanykirály az emberiség kétségbeesésének, elkeseredésének forrását abban látja, hogy az emberek számára megszűnt minden lehetőség az érvényesülésre, megszűnt a chance, a „csensz” és kihullott az emberszívekből a remény. A világ értékei néhány ember kezében összpontosulnak, akiknek nincs szükségük új találmányokra és semmiféle újításra, mert így sokkal többet kereshetnek és a vagyomból kizárt tömegeknek így csak az örökös robot jut osztályrészül. A csensz feltámasztására megalapítja a newyorki előkelőség körében a Chance Clubot. A klub vezetősége minden hónapban kiválaszt egy tehetséges férfit és egy nőt, akiket kiemelve a tömegeből, boldogulásra segítenek. Az elme óriási tetszéssel találkozik, a városokban egymás után alakulnak Chance Clubok, az emberek szívébe visszatér az érvényesülés reménye, a jövőbe vetett hit és a termelés és fogyasztás nagy lendületet vesz. A newyorki Chance Club egy éves jubiláris közgyűlésén Brown Klára indítványára elhatározzák, hogy a klub működését az egész világra kiterjesztik és a következő választás színhelyéül érdekes sorsolással Ujfalug községet jelölik ki. Így jut át a meselánc Magyarországra, ahova a kiválasztóbizottság tagjaiként *Brown Klárát*, unokabátyját *Bryck Edgárt* és *Nagy János* rádiómérnököt küldik ki. Így indul a regény, amelynek történelmi helye a kiküldöttek kalandos utazása után Budapest, majd Ujfalug lesz. A kis hegyaljai községet a felé fordult szerencse hónapok alatt várossá fejleszti, a lakosság száma megsokszorozódik, valódi és áltehetségek, képzelődő örültek és ételmes vállalkozók lepik el, a csensz csodákat művel. Ujfaluban újabb két szereplő emelkedik ki a tömeg-

ből: a szentimentalizmushoz hajló *Szentiványi Sándor* és *menyasszonya* hideg számító *Szabó Ilus*. Életük külön kis regénye Bryck Edgár álma folytán kapcsolódik egybe az amerikaiak sorsával. A rendkívül érdekes választáson Szentiványi Sándor egy kitűnően megrajzolt új szereplő: *László Lili* kerül ki győztesen és a meselánc újabb bonyodalmakkal bővelkedve kanyarog a hepiend felé amely a csensz bukásával és három emberpár boldogságával zárul.

A fordulatos meseszöveg mellett, amely még az utolsó felvezetekben is meglepetéseket tartogat az olvasó számára a könnyed stilus és a szép tiszta nyelv teszi kedves olvasmánnyá az *Álomlovagot*, míg az események beállítása és főként az alak megrajzolása komoly művészi értékke emeli. Lendvay Ferenc hirlapíró sokoldalú tapasztalatait és emberismeretét, amelyet egyetemi hallgató kora óta változatos életútján kitűnő megfigyelőképességgel szerzett, nagyszerűen használta fel regényében. A pár odavetett vonással megrajzolt mellék alakjai is élő típusokat domborítanak ki. A választás izgalmaiban élő falusi társadalom a finom humor színeivel megfestett képe kiemelkedő része a regénynek, amelynek kissé fantasztikusan induló meséje valószínűvé válik a végén és ügyesen vezeti vissza az olvasót a reális életbe.

Az *Álomlovag* a könyvóceánban az a csöpp, amelyet felszippanntva a szomjazó, mosolyos meglegedettséggel álapítja meg: *jó volt*.

Geller János

Mindenről mindenkinek

Egy öreg könyvmoly emlékei a történelem, irodalom, művészet és a humor örökéletű birodalmából. Az „Erdélyi Élet” eredeti rovata

A sebészet fejlődésének új iránya

(*Oradea*) A sebészet szédületes haladása az utóbbi évtizedekben a nagyközönség figyelmét is magára vonta, hiszen ma már alig van család, amelynek egyik vagy másik tagját nem operálták volna. Már ebből a szempontból is érdekesnek találtuk megkérdezni egy kiváló oradeai sebészt a chirurgia fejlődéséről és várható jövőjéről. A válasz sokkal meglepőbb volt, mint amire számítottunk. Alantiakban megkíséreljük visszaadni, amit a sebészorvos mondott, akinek válaszából az egész orvostudomány forradalmi átalakulása tűnik ki.

A legnagyobb jelentőségű a sebészet fejlődésében az

utóbbi években az a körülmény, hogy az éles határvonal lassanként eltűnik, amely a sebészetet a belgyógyásztól elválasztotta. A sebésznek manapság, még akkor is, ha tudja, hogy a betegség fejlődése a műtéli beavatkozást igényli, elsősorban belgyógyásznak kell lennie és a beteg egész szervezetét kell megfigyelés alá vennie, nempedig csak a beteg szervet. Ez a követelmény arra vezet, hogy a sebésznek olyan problémákat kell megoldania, amelyek sokkal inkább a belgyógyász hatáskörébe tartoznak, mint a sebészébe. Csak megjegyezzük itt, hogy a műtét kivételénél is fontosak azok a várható következmények, amelyek az egész szervezetre kihatnak.

Ez az alapján megváltozott felfogás érvényre jutása főképen azoknak az elméleti kutatásoknak következménye, amelyeket a belgyógyászat terén végeztek az utolsó évtizedben. A sebészet ma tulajdonképen ezeknek az elméleti tudományos kutatásoknak gyakorlati élvezője és használója. Egészen új feladat a sebész számára az új elméleti felismeréseknek alkalmazása. Természetes, hogy ehhez a belgyógyász és a sebész legszorosabb együttműködése szükséges. Ezenkívül a sebésznek szüksége van a pathologus, az anatómus, a vegyész, a röntgenologus és a histologus közreműködésére.

Hogy milyen értékes ez az együttműködés, bizonyítható a basedovkór gyógyításából. Régebben a basedov-beteget egyszerűen megoperálták és a műtéli beavatkozás ijesztően nagyszámú halálesetet eredményezett. Ma a beteg elsősorban végtelen gondos előkezelésben részesítik. De a halálesetek száma ennek következtében minimumra csökkent. Egyetlen modern sebész sincsen ma már, aki ennél a betegségnél az egyszerű sebészi álláspontra helyezkedik és azt a kérdést veti fel: operálni, vagy nem operálni? De nem is vesztí el érdeklődését a beteggel szemben, ha a műtéli beavatkozás mellőzését határozza el. Ellenkezőleg, a sebész manapság

Tavaszi angol és francia divatlapok
érkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága, ARAD, Str. Eminescu 15.

— Minden cikkért írója felel. — Az „Erdélyi Élet” hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

azon fáradozik, hogy a basedov-kór áldozatát a mai tudomány összes konzervatív módszereivel a gyógyulás elérhető legmagasabb állapotába hozza. Csak azután veszi fontolóra, hogy milyen gyógymódot alkalmaz a gyors és biztos gyógyulás előidézésére. Ugyanigy járnak el a tüdővész sebészeti kezelésénél és a gyomorfekélynél is.

Az orvosok abban biznak, hogy hasonló módon a mai kor legsúlyosabb és legnyomasztóbb orvosi problémáját a rákbetegség gyógyítását is megoldják belátható időn belül. A belgyógyászat és a sebészet együttműködése fordított viszonylatban is sokat jelent és a sebész eredményei és kutatásai nagyon elősegítik a belgyógyászat fejlődését is. Az agygyógyászatban például olyan egységbe forrt az ideggyógyász és a sebész tevékenysége, hogy ugyszólván alig lehet megszabni a határt, amely a két szakmát elválasztja egymástól.

Tagadhatatlan, hogy az orvostudomány ilyen irányú fejlődése megnövelte és egyre növeli azokat az igényeket, amelyeket egyes orvossal szemben támasztanak. Mindig tágabb és nehezebben uralható lesz az a tudás és gyakorlat, amit az egyes orvostól követelnek, másrésztől azonban a haladás iránya a sokáig szétválasztott tudományágak egyesítése felé mutat. A közeli jövőben az orvosnak igazán univerzális orvosnak kell lennie, mint eredetileg volt, mert az egyetemes orvostudomány minden ágában tájékozottnak kell lennie, hogy betegét eredményesen gyógykezelhesse.

**Ujság
könyv
plakát
nyomtatvány**

l e g o l c s ó b b a n

LOVROV

**nyomdában
Bul. Reg Ferd. 5.**

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.

**HIRDESSZEN
az „ERDÉLYI ÉLET“-ben!**

A francia Roquefort sajtok

cimborlásért feljelentették az aradi „Aromat“ céget

(Arad.) Érdekes kereset foglalkoztatta néhány nappal ezelőtt az aradi járásbírószéket. A keresetet a cluji francia kereskedelmi attasé nyújtotta be a francia juhtejfeldolgozó iparosok és roquefortgyárosok szövetségével együttesen. Az előkelő felperesek azt kérték a járásbírószéktől, hogy

rendeljen el előzetes helyszíni szemlét az aradi Aromat cég gyárában, mert tudomásuk szerint ez a cég hamisítja a Roquefort sajtot és saját gyártmányát ilyen néven hozza forgalomba.

A kereset arra kéri a járásbírószéket, hogy állapítsa meg igaz-e ez a tényállás és szegezze le, hogy milyen módon és milyen nyersanyaggal történik Aradon a Roquefort sajt utánzása, mert a francia konzulátus és az érdekelt szindikátus pert akar indítani a hamisító cég ellen márkája védelmére. A kereset előadja, hogy a francia roquefortgyárosok

kártérítési keresetet is fognak indítani az Aromat cég ellen.

A járásbírószék hely adott a kérésnek és az elmúlt hétfőn helyszíni szemlét tartott az Aromat sajtgyárában, ahol megjelent a cluji francia kereskedelmi attasé is egy szakértővel. A bíróság megállapította, hogy az Aromat cég, amelynek tulajdonosa Burlacu V. és társa, tényleg gyárt olyan sajtot, amelyet Roquefort néven hoz forgalomba. A cégtulajdonos elmondta, hogy az ehhez szükséges nyersanyagot, illetőleg oltószert Franciaországból szerezte be és azzal védekezett, hogy a Roquefort név mellett saját védjegyét is használta. A járásbírószék úgy a sajtból, mint a csomagoló papírból mintát vett és ezt a közeli napokban Clujon megtartandó tárgyalásra küldte el.

Az Erdélyi Élet sorozatos cikkekben foglalkozott már a kiváló világmárkák hamisításának problémájával és haszonleső kereskedők üzérkedéseivel, amelyek az utóbbi időben a nagy cégek létérdekeit veszélyeztetik. Ennek a gazdasági jelenségnek egyik tünete az Aromat cég roquefort-ügye, amelyben a bíróság fogja kimondani az utolsó szót. Tény az, hogy az aradi sajtgyár ártott az eredeti és világhírű Roquefort-gyártmánynak, mert külsőleg megtévesztően hasonlít az eredetihez és féláron hozza forgalomba. Mondanunk sem kell, hogy amint mi tiltakozunk az „aradi butor“ névvel való visszaélés ellen és amint a hegyaljai termelők sem szeretnék, ha ménesi és bokréta bor néven más vidékek lőrését hoznák forgalomba, úgy a francia érdekeltségek sem hagyják hosszú idő óta elterjedt és védett márkájukat és kormányuk itteni képviselőinek támogatásával minden törvényes eszközt igénybe fognak venni, hogy a hamisítást megakadályozzák.

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

A milliomos titkárnője

A filmeknek általában az a hibájuk, hogy messze állnak a valódi élettől, a mai ember problémáitól, gondjától, bajától, vágyától. Valószínűleg nem is véletlen ez, mert a filmszakemberek úgy gondolják legjobban megfelelni a szórakoztatás nehéz feladatának, hogy a nézőt kiragadják hétköznapi világából és egy mesterségesen megalkotott fantáziabirodalomba viszik, ahol nemcsak a költői igazságszolgáltatás érvényesül, de eltűnnek a mai világrend egyéb súlyos bajai és igazságtalanságai is. Nemcsak a jó nyeri el jutalmát és a gonosz a büntetését, hanem ledülnek a társadalmi osztályokat elválasztó kínai falai is, megtalálja és megbecsüli egymást a gazdag és a szegény, úgy, amint az igazi életben alig láthatjuk. A mozi az utóbbi időben egész külön képzeletvilágot alkotott, amelyben más törvények, szabályok és szokások uralkodnak, mint a valóság birodalmában. A közönség már meg is szokta ezt a világot és jól ismeri annak minden csinját binját. Amikor elfoglalja helyét a mozi nézőterén és végignézte a híradót, már a filmmemberek szemével lát és előre kitalálja gondolataikat is. Ebben van azután a mai sablonos mozidarabok hátránya, mert unalmasabbá válnak, amint a közönség előre tudja, mi történhetik bennük. Meglepetést csak egy két ötletes epizód hozhat, míg maga az egész csak időtöltéssé vélik, nem pedig a lelki üdülés nélkülözhetetlen szükségére.

„A milliomos titkárnője“ szakított ezzel a sablonnal és a mai életbe nyult témájáért. Mégpedig a legmaibb, legmodernebb gazdasági életbe, amelyet néhány évvel ezelőtt álmainkban sem képzeltünk el. A devizaforgalom korlátozása igazán nem olyan jelenség, amely feltétlenül filmre kívánkozik, épen ezért meglepetésszerűen hat, amikor a mozi vásznán találkozunk vele. A nagy bankok és iparvállalatok mai életébe, legelrejtettebb zugaiba világít fényes reflektora és feltűnik előttünk a milliomos titkárnője, akinek nem az a feladata, hogy a váróterem látogatóit sorakoztassa vagy főnöke magánlevelezését elintézza, hanem az, hogy devizát csempésszen külföldre.

Itt nem szövődik romantikus szerelem a gépirókisaszszony és a hatalmas bankvezér között, márcsak azért sem,

mert a proletár osztályból származó titkárnő gyűlöli főnökét, aki nagy vagyonával az ország érdekei ellen dolgozik, csakhogy megsokszorozza és azzal sem törődik, hogy a munkások ezreinek még keservesebb verejtékkel kelljen küzdeniök a mindennapi kenyérért, ami üzelvei révén mindig drágább lesz. Itt nincs álszentszentalizmus és áljoság, de van igazi szenvedély, hatalmas szerelem, mely két szegény, dolgozó fiatal lelket vonz egymás felé, hogy felolvadjanak, megsemmisüljenek a teremtés kéjében, mámorában.

Nem kerül ki a film írója a mai élet társadalmi problémáit és nem vigasztal mézédés sziruppal ott, ahol az öröm keserősége igazi orvosság. Viszont nem esik az oroszok tulajdonságába sem és nem tüntet fel minden tökést vérszopó vámpirnak és minden munkást szenvedő mártirnak. Az izgalmas és érdekes bonyodalom megmutatja a mai kor legsúlyosabb problémáinak megoldását is.

A film szereposztása minden igényt kielégít. A cimszerepben Brigitte Helmet látjuk viszont, a titokzatos Alraunét, aki a mai dolgozó lányt épp olyan tökéletesen ábrázolja, mint Hans Heinz Ewers képzeletbeli szörnyszülőttét. Erotikus szépsége kitűnően érvényesül a kalandos jelenetekben is, de egyenesen megszédítő a szerelmi képekben. Partnere Willy Eichberger jó színész, aki szoros kontaktusban van a huszadik század lüktetésével és nemcsak ábrázolja, hanem át is éli az alacsony társadalmi osztályok szenvedését, vágyát és élniakarását. Különleges ünnepi jelentőséget nyújt a darabnak Paul Wegener szereplése. Wegener is a fantasz-tikumok világában, a Gólemben kezdte meg filmszínészi pályafutását, de ebben a szerepében megmutatja, hogy épp olyan otthonos a bankigazgató elegáns ruhájában, mint a prágai rém, agyagmezében.

A szerelem iskolája

Jól tudták az amerikaik, milyen értéket kaptak, amikor Lilian Harveyt szerződtették. A különös szépségű, csodás alaku és kivételes tehetségű filmszínésznő az európai filmoperett egyik legragyogóbb, legnélkülözhetetlenebb csillaga volt, akinek pótlása a mai napig sem sikerült tökéletesen. Két színésznőnk van, akinek tehetsége vetekszik Lilian Harveyével: Anny Ondra és Gaál Franciska. Humoruk, bájuk és alakító-készségük kétségtelenül fel is ér az övével, de valamiben mégis mögötte maradnak. Ez pedig nem más, mint filmműszóval élve: az a bizonyos sex appeal, a férfiakra gyakorolt hatás. Lehetséges, hogy az életben, vagy a színpadról ők is gyakorolnak hasonló vonzerőt a férfiakra, de a mozi vásznán mindig van bennük valami gyerekes, fiús vonás, míg Lilian Harvey minden szerepében és szerepeinek minden szituációjában százszázalékos nő. Talán nem is dus, kócos haja, szabálytalan arca és majdnem lehetetlenül so-

vány termete az, amely mindenkit megkap, hanem inkább hangjának és mozgásának varázsa. Amikor Lilian Harvey szerelemről énekel, muzsikál minden szív és amikor különös mozgását látjuk, simogatásra enyhül minden kéz. Ha a siker titkát egyáltalában magyarázni lehet, akkor ez teszi érthetővé a Mesék a benzinkutról, az Ófelsége autója és a Szerelem iskolája által világszerte kiváltott óriási tetszést.

Legujabb és egyben második Amerikában készült filmjének meséjét és feldolgozás is teljesen az ő tehetségére szabták. Hiszen Lilian Harvey tudja legmesterségesebben ábrázolni az egyszerű, szegény lányból kifejlődő pompás nagyvilági nőt. Ez az alakítás nála sohasem mesterkéltségek és nem is külsőségekben nyilvánul meg, hanem lélekből fakad. Minden szerelmes lányban ott szunyad a csira, mely képessé teszi, hogy olyanná legyen, amilyennek szerelmese látni szeretné, de ezt tökéletesen kifejezni eddig csak Lilian Harveynek sikerült. Sokszor önkénytelenül is azt tételezi fel az ember, hogy azért tudja ilyen jól, mert ő maga is átélte.

A szerelem iskolájának alaphelyzete a következő: adva van egy dús gazdag fiatalember, akit a legragyogóbb szépségű nők sem tudnak a házasság révébe vonzani és egy kis szobalány, aki mindenáron férjhez szeretne menni — már az is mindegy neki, hogy kihez — csak hogy kiélvezhesse mindazt a szépet és jót, amit a gazdag emberek élete nyújthat. A darab folyamán mindketten csodálatos átalakuláson mennek át: a férfinak egyetlen vágya lesz, hogy feleségül vehesse a lányt, a lány pedig egymásután utasítja vissza a legfényesebb házassági ajánlatokat, csukhogy a fiatalemberé lehessen.

A végső megoldásig a humoros bonyodalmak serege vezet. A szobalányt nyolc raffinált és szép nő oktatja ki a hódítás mesterségére. Az egyszerű leány olyan jó tanítványnak bizonyul, hogy tanárait is felülmulja.

Érdekes a cselekmény felépítése, mely a hősköltevények mintájára a felsőbb hatalmak akaratóból indul ki és mulatságos tanulsággal fejeződik be. Egy kicsit kiöregedett, de még mindig elég tetterős Amor személyesíti meg az istenek akaratóját és ő mondja be a szentenciát is.

A rendezés ezen alak beállításában kulminál, de nem marad más filmek mögött az előkelő milió és a ragyogó toalettek felvonultatásában sem. Előkelő izlésről és hozzáértésről tanuskodik a szereplő gyönyörűbbnél gyönyörűbb nők összeválogatása. Van azonban a filmnek egy páratlan jelenete, mely egymagában is elegendő volna arra, hogy feledhetetlenné tegye „A szerelem iskoláját“, mégpedig egy énekszám, amelyet megelevenedett nipppek, figurák és szobrok adnak elő bámulatos hatást keltve. Egyetlen ilyen rendezői ötlet életképessé tenné a darabot, ha különben is nem bővelkedne hatástkeltő eszközökben.

Nem szabad megfeledkezni arról a szimpatikus fiatal színésznőről, aki Lilian Harvey méltó partnerének bizonyul, Lew Ayres a neve, bizonyára hallunk még felőle.

Írja le százszor: Reklám kell! Reklám kell! Reklám kell!

BUCUREȘTI,

ARAD, TIMIȘOARA, CLUJ, ORADEA, BRAȘOV, SATUMARE, CERNĂUȚI, IAȘI, CONSTANȚA, CRAIOVA

adpe

**Reklám-propa-
ganda és reklám-
vállalat**

**Unternehmung für
Reklame und Reklam-
propaganda**

Teljes felelősséggel, — legolcsóbban és leggyorsabban, — vállaljuk bel- és külföldi vállalatok gyártmányainak küll- és belföldi propagálását a létező összes reklámlehetőségek felhasználásával. Reklámterveket, hirdetésményeket és hirdetések elhelyezését a legközelebbi időn belül elhelyezünk bármely országban vagy városban: mozikban, strandokon, villamosokon, autobuszokon, pályaudvarokon, postahivatalokban, lapokban, uccai hirdetőoszlopokon, fürdőhelyeken, vasutakon és hajókon, szállodákban és kávéházakban, sporttelepeken. Propagálunk rádió, körlevelek és röpecédulák útján, vállaljuk áruminták szétosztását és vándorkiállítások rendezését. Reklám ügyekben díjtalanul adunk szaktanácsot, készítünk tervet és költségvetést. Egészen röviden: ajánlatunk révén megtakarítunk rengeteg feleslegesen elpazarolt időt, céltalanul kidobott pénzt és hiábavaló fejtörést, mert eredményteljes reklámpropagandát csak tapasztalatokban gazdag, elhivatott szakemberek fejthetnek ki.

Kérjen ajánlatot az erdélyi központtól: Arad, Palatul Banca Românească. — Telefon 520.

Legolcsóbb! — Legmegbízhatóbb! — Leggyorsabb!